

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه الزهرا

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته علوم کتابداری و اطلاع رسانی

عنوان

امکانسنجی ایجاد شبکه اطلاع رسانی میان کتابخانه های کودکان و نوجوانان کانون پرورش فکری
کودکان و نوجوانان شهر تهران

استاد راهنما

خانم دکتر رویا برادر

استاد مشاور

آقای دکتر حسن کیانی

دانشجو

ام لیلا عموزاد خلیلی

شهریور ماه 1391

تقدیم به پدر بزرگوار و مادر مهربانم؛

آن دو فرشته ای که از خواسته هایشان گذشتند، سختی ها را به جان خریدند و خود را سپر
بلای مشکلات و ناملایمات کردند تا من اکنون به جایگاهی که در آن ایستاده ام برسم،

و تقدیم به همسرم؛

که سایه مهربانیش سایه سار زندگیم می باشد، او که اسوه صبر و تحمل بوده و مشکلات مسیر
را برایم تسهیل نمود.

چکیده

هدف از این پژوهش، امکان سنجی ایجاد شبکه اطلاع رسانی برای کتابخانه های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران است. روش تحقیق پیمایشی است و جامعه آماری، کلیه کتابخانه های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان مستقر در شهر تهران می باشد. در این پژوهش وضعیت این کتابخانه ها از نظر تجهیزات، منابع، نیروی انسانی، نحوه سازماندهی منابع و بازیابی آنها و ... مورد بررسی قرار گرفته است. یافته های پژوهش نشان داد که کتابخانه های مورد بررسی از لحاظ نقاط ضعف و قدرت در سطوح مختلفی قرار دارند. مشکل عمده این کتابخانه ها کمبود فضا و نیروی انسانی متخصص است. همچنین برخی از این کتابخانه ها دارای مجموعه ای غنی هستند و برخی دیگر مجموعه ای ضعیف دارند. برای رفع این مشکل و استفاده بهینه از مجموعه موجود و ارائه خدمات اطلاعاتی کارا تر به جامعه استفاده کننده، طرح ایجاد شبکه اطلاع رسانی برای این کتابخانه ها پیشنهاد شده است. با توجه به شرایط وضعیت کتابخانه های مورد بررسی نوع شبکه پیشنهاد شده برای این کتابخانه ها از سوی مسئولین آنها شبکه متمرکز می باشد. به گونه ای که در این نوع شبکه یک مرکز، یا موسسه یا کتابخانه به عنوان هسته مرکزی شبکه ایفای نقش می کند. فعالیت ها و خدمات در این شبکه توسط گره مرکزی هماهنگ و انجام می گردد و یا به عبارتی در گره اصلی متمرکز گشته و دیگر اعضا می توانند از این منابع و امکانات استفاده کنند.

کلیدواژه ها: شبکه ، شبکه اطلاع رسانی ، کتابخانه های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، شبکه سازی

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات
2	1-1. مقدمه
3	2-1. مسئله پژوهش
7	3-1. پرسشهای پژوهش
7	4-1. اهداف پژوهش
8	5-1. ضرورت پژوهش
9	6-1. تعاریف به کار رفته در پژوهش
12	7-1. فرضیه پژوهش
	فصل دوم: ادبیات پژوهش
14	1-2. مقدمه
15	2-2. تعریف شبکه
18	3-2. تاریخچه شبکه
19	1-3-2. ایجاد و توسعه نظامهای فهرست نویسی ماشین خوان مارک
20	2-3-2. تاسیس شبکه کتابخانه ای کالج اوهایو (او.سی.ال.سی)
21	4-2. اهداف شبکه
24	5-2. مزایا و فواید شبکه
25	6-2. وظایف و خدمات شبکه
29	7-2. اجزا و عناصر شبکه
31	8-2. انواع شبکه
32	9-2. ریخت شناسی شبکه
35	10-2. مجموع قراردادها و پروتکل ها
35	11-2. استانداردسازی شبکه
37	12-2. پیشینه پژوهش
	فصل سوم: روش تحقیق و جامعه آماری
46	1-3. مقدمه
46	2-3. روش تحقیق
46	3-3. تکنیک جمع آوری داده ها و ابزار لازم
47	4-3. جامعه آماری، نمونه آماری و روش نمونه گیری

48	5-3. روایی و پایایی پژوهش
48	6-3. روش تجزیه و تحلیل داده ها
	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل آماری
50	1-4. مقدمه
50	2-4. بررسی و توصیف داده های جداول و نمودارها
	فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری
72	1-5. مقدمه
72	2-5. بحث و نتیجه گیری
77	3-5. پیشنهادهایی برگرفته از پژوهش
78	4-5. پیشنهادهاتی برای پژوهش های آینده
	کتابنامه
80	فهرست منابع فارسی
83	فهرست منابع لاتین
	ضمائم
86	پرسشنامه
95	جامعه پژوهش مربوط به پایان نامه
96	چکیده انگلیسی
97	صفحه عنوان به انگلیسی

فهرست جداول

صفحه	عنوان
50	جدول 1- مقایسه توزیع فراوانی میزان تحصیلات و رشته های تحصیلی مدیران در کتابخانه های مورد بررسی
51	جدول 2- میزان تجربه مدیران کتابخانه های مورد مطالعه در زمینه کتابداری بر اساس سالهای خدمت
52	جدول 3- توزیع فراوانی نیروی انسانی کتابخانه های مورد مطالعه بر حسب میزان تحصیلات
53	جدول 4- تعداد منابع اطلاعاتی موجود در کتابخانه های مورد بررسی
53	جدول 5- آمار فراوانی منابع مورد استفاده در کتابخانه های مورد بررسی
54	جدول 6- انواع منابع مرجع موجود در کتابخانه های مورد بررسی
55	جدول 7- چگونگی افزایش منابع در کتابخانه های مورد بررسی
56	جدول 8- چگونگی افزایش مجموعه کتاب کتابخانه های مورد بررسی در طول سال
56	جدول 9- میزان مساحت بخش های مختلف کتابخانه های مورد بررسی
57	جدول 10- نظام رده بندی مورد استفاده در کتابخانه های مورد بررسی
57	جدول 11- وضعیت سازماندهی منابع غیر کتابی در کتابخانه های مورد بررسی
58	جدول 12- وضعیت سیستم بازیابی منابع در کتابخانه های مورد بررسی
59	جدول 13- میزان خدمات کتابخانه های مورد بررسی به گروههای خاص
60	جدول 14- چگونگی دریافت هزینه ارائه خدمات در کتابخانه های مورد بررسی
60	جدول 15- وضعیت رده های سنی مراجعه کننده به کتابخانه های مورد بررسی
61	جدول 16- وضعیت تعداد مراجعین به کتابخانه های مورد بررسی در طول روز
62	جدول 17- وضعیت بخش های استفاده کننده از رایانه در کتابخانه های مورد بررسی
63	جدول 18- وضعیت تجهیزات سخت افزاری کتابخانه های مورد بررسی
64	جدول 19- وضعیت نرم افزار های مورد استفاده در کتابخانه های مورد بررسی
64	جدول 20- وضعیت میزان استفاده از منابع اطلاعاتی به شکل DVD و CD در کتابخانه های مورد بررسی
65	جدول 21- وضعیت تخصیص بودجه در بخش های مختلف کتابخانه های مورد بررسی
66	جدول 22- توزیع فراوانی احساس نیاز به ایجاد شبکه بین کتابخانه های مورد بررسی
66	جدول 23- نوع شبکه پیشنهادی برای کتابخانه های مورد بررسی
67	جدول 24- وضعیت آمادگی کتابخانه های مورد مطالعه در زمینه همکاری با اعضای شبکه
67	جدول 25- وضعیت تمایل مدیران به همکاری متقابل کتابخانه های مورد بررسی در ارائه خدمات
68	جدول 26- وضعیت دسترسی به اینترنت در کتابخانه های مورد بررسی
68	جدول 27- دلایل تمایل به استفاده از شبکه از دیدگاه مدیران کتابخانه های مورد مطالعه
69	جدول 28- چگونگی تعیین بودجه کتابخانه های مورد بررسی
70	جدول 29- مشکلات احتمالی در هنگام ایجاد شبکه از نظر مدیران کتابخانه های مورد بررسی

فصل اول

کلیات

1-1. مقدمه:

در عصر حاضر، با ظهور اینترنت و به ویژه پیدایش شبکه جهانی وب، انقلابی گسترده در برقراری ارتباطات و ارائه خدمات اطلاع رسانی به کاربران رخ داده است. افزایش حجم اطلاعات از یک سو و نیازهای جدید و انتظارات متفاوت کاربران از سوی دیگر، موجب گردیده است که حرکت فعلی بسیاری از مراکز و موسسات به سمت و سوی تبدیل شدن به دروازه های دسترسی به اطلاعات، ضرورتی انکارناپذیر گردد، از سوی دیگر روش ها و فرآیندهای دسترسی به اطلاعات به سرعت در حال دگرگونی است و اضافه بار اطلاعاتی، کیفیت اطلاعات و سرعت دسترسی پذیری از موضوعات مبتنی بر فن آوری اطلاعات شمرده می شود لذا آنچه در حال حاضر در تمامی انواع کتابخانه ها مطرح است، تغییر رویه از سمت فراهم آوری و انباشت منابع به سوی دسترسی آسان به آنها با استفاده از فن آوری های ارتباطی و اطلاعاتی نظیر شبکه های اطلاع رسانی است.

نقش کتابخانه به ویژه برای کودکان و نوجوانان بسیار با اهمیت تر از بزرگسالان است، زیرا این نهاد تاثیر زیادی در آموزش و پرورش آنها دارد. کتابخانه ذوق خواندن و شوق دانستن را در کودکان و نوجوانان زنده می کند. این نقش در جامعه ما به دلیل بیگانه بودن خانواده ها با کتاب و پایین بودن میزان مطالعه آنها بسیار حساس تر است، زیرا این کتابخانه تنها جایی است که کودکان به طور جدی می توانند به مطالعه کتاب بپردازند یا امانت بگیرند. با این توضیحات اهمیت کتابخانه های کودکان و نحوه ارائه خدمات کتابداری در آنها به خوبی روشن می شود (کیومرثی، 1379: 4).

در چنین شرایطی است که طرح پیشنهادی ایجاد شبکه اطلاع رسانی برای کتابخانه های کودکان و نوجوانان کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان مطرح می گردد. تا با توجه به

اهمیت، جایگاه و ضرورت وجودی این گونه شبکه‌ها در زمینه گردآوری، ارائه و اشاعه اطلاعات با استفاده از آخرین فن‌آوری‌های جدید و تجهیزات پیشرفته‌ای که وجود دارد زمینه را برای استفاده هرچه بیشتر از منابع اطلاعاتی کتابخانه‌های مورد مطالعه و مشارکت هرچه بیشتر این کتابخانه‌ها را در شبکه‌های ملی و بین‌المللی اطلاع‌رسانی فراهم آورد.

بنابراین، این عوامل محقق را بر آن داشت تا به بررسی امکانات کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران برای راه‌اندازی چنین شبکه‌ای بپردازد.

1-2. مسئله پژوهش:

کودکان و نوجوانان آینده‌سازان فردای هر جامعه‌ای به حساب می‌آیند و هر کشوری برای عزت و سربلندی خود، نیاز به سرمایه‌گذاری جهت پرورش فکر و روح این گروه از جامعه و به فعلیت در آوردن استعدادهای بالقوه آنان دارد. جامعه‌ای که در قبال کودکان و نوجوانان خود احساس تکلیف نکند و برای آینده آنان فکری نکند و تدبیری نیندیشد، در واقع شکست و اضمحلال خود را رقم زده است.

یکی از راه‌های سرمایه‌گذاری، تقویت و افزایش مراکز فرهنگی مخصوص کودکان می‌باشد تا آنها بتوانند با استفاده از این مراکز، در کنار آموزش رسمی، خلاقیت خود را شکوفا کنند. (جزایری، 1380: 36)

از جمله این مراکز مهم فرهنگی کتابخانه‌ها هستند که با داشتن منابع و مجموعه‌های غنی از علوم مختلف می‌توانند کودکان و نوجوانان را در رسیدن به این هدف، کمک و یاری نمایند. زیرا کودکان برای اینکه بتوانند از سالهای کودکی خود به خوبی بهره‌مند شوند و استعدادها و توانایی‌های لازم را برای خدمت به دیگران و خوشبختی خود به دست آورند، کتاب‌برایشان ضروری است. اگر کودکان و نوجوانان از خواندن کتابهای خوب بازمانند و یا اگر رابطه آنها با کتاب پس از ترک مدرسه قطع شود، ضرری که از این رهگذر می‌رسد بسیار سنگین و چه بسا جبران‌ناپذیر است.

اما نکته مهم و قابل‌ذکر در این رابطه این است که کتابخانه‌های کودکان و نوجوانان را همواره باید بخشی از کل کتابخانه‌های جامعه و کشور بدانیم. این بدان معنا است که توسعه کتابخانه‌های کودک و استفاده

روزافزون از کتاب، باید همگام با توسعه کتابخانه های بزرگسالان و استفاده آنها از تمام کتابها باشد. کودکان و نوجوانان حدود نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می دهند .

خدمات کتابخانه های کودکان و نوجوانان هرگز تا این اندازه در دنیای امروز برای کودکان و خانواده هایشان مهم نبوده است. دسترسی به دانش و آشنایی با فرهنگ های مختلف دنیا، همچنین یادگیری پایدار و مهارت های خواندن و نوشتن، به اولویت های جامعه تبدیل شده اند. کتابخانه کودکانی که از کیفیت بالا برخوردار باشند، کودکان را به یادگیری پایدار و مهارت های سوادآموزی مجهز می سازد. آنها را به همکاری برمی انگیزد و اجتماعی می کند.^۱

کتابخانه های کودک باید پیوسته پاسخگوی نیازهای اطلاعاتی، فرهنگی و تفریحی تمام کودکان باشد. کتابخانه های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان از گونه ی کتابخانه های عمومی ویژه کودکان و نوجوانان است.

این گونه کتابخانه ها باید پیوسته خود را با تغییرات روزافزون جامعه سازگار کنند و به نیازهای اطلاعاتی ، فرهنگی و تفریحی همه کودکان و نوجوانان پاسخ دهند.^۲

کمبود مراکز ویژه فعالیت های فرهنگی و هنری در کشور برای کودکان و نوجوانان همواره محل اصلی بحث و گفتگوی رسانه ها بوده است. مسئولان و دست اندرکاران حوزه مسایل فرهنگی و هنری در عین حال اغلب از کمبود بودجه و امکانات و مکان های مناسب برای فعالیت های فرهنگی و هنری گله مند هستند و برای افزایش این امکانات تلاش می کنند. یکی از راه های مهم حل این مشکل ایجاد شبکه های اطلاع رسانی می باشد.

تحولات در فناوری اطلاعات و ارتباطات منجر به افزایش دانش و اطلاعات شده است و ما در عصری زندگی می کنیم که عصر انقلاب اطلاعات است و در آن اطلاعات و دانش با سرعت فوق العاده ای در حال افزایش است و نیازهای اطلاعاتی کاربران نیز افزایش می یابد و متنوع می گردد.

در حال حاضر به نظر می رسد کتابخانه ها که به طور سنتی، تنها منبع اطلاعات بودند قادر به برآورده کردن تمام نیازهای اطلاعاتی کاربران نیستند و هم چنین بودجه کتابخانه ها در حال کاهش است .

انفجار اطلاعات، افزایش انتشارات، افزایش قیمت نشریات و کاهش بودجه کتابخانه ها دلایل قانع کننده ای برای به اشتراک گذاری منابع کتابخانه ها می باشد.

¹ www.ifla.org/vll/s10/pubs

² www.ketabak.org/tarvij/publicketabak.lib.kanoon

امروزه در کشورهای پیشرفته جهان، اطلاعات و شبکه های اطلاع رسانی از اهمیت زیادی برخوردارند و جزء جدایی ناپذیر فن آوری اطلاعات می باشند و از مهم ترین و شاخص ترین ابزارهای انتقال سریع و آسان اطلاعات به شمار می آیند.

شبکه های اطلاع رسانی عبارتند از نظام یا ساختاری که گروهی از مراکز اطلاعاتی را که توافق کرده اند با هم کار کنند و در منابع یکدیگر سهیم شوند با هم مرتبط می کند (شیری، 1375:80).

در این پژوهش منظور از شبکه اطلاع رسانی برقراری نظام ارتباطی متقابل میان کتابخانه های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران براساس نظام همکاری در اشتراک منابع، سازماندهی و ارائه خدمات اطلاعاتی است.

کودکان سرمایه های بسیار ارزشمندی هستند و در کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد، به حق هر کودکی در زمینه پرورش و پیشرفت استعدادها و حق دسترسی آزاد و آسان به اطلاعات، مواد و برنامه ها، در شرایط مساوی بدون در نظر گرفتن سن، نژاد، جنسیت، پیشینه های مذهبی، ملی و فرهنگی، جایگاه اجتماعی یا توانایی ها و مهارت های شخصی تاکید شده است.³

بنابراین با توجه به حجم عظیم اطلاعات و همچنین نیازهای رو به رشد کودکان و نوجوانان برای دستیابی به اطلاعات و کمبود منابع و امکانات مالی و بودجه ای برای اشاعه و دسترس پذیری اطلاعات در کتابخانه ها محقق را بر آن داشت تا به امکانسنجی ایجاد شبکه کتابخانه های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران بپردازد.

3-1. ضرورت پژوهش:

دوران کودکی و نوجوانی، دوران شکل گیری و هویت یابی انسانها می باشد. براین اساس سرمایه گذاری در جهت هدایت و تربیت صحیح این آینده سازان فردای کشور در همه عرصه ها ضروری می باشد. یکی از مهم ترین عرصه ها، عرصه فرهنگی است که بیشتر در کتابخانه ها و سایر مراکز فرهنگی نمود پیدا می کند. با توجه

³ www.ifla.org/vll/s10/pubs

به کمبود کتابخانه های کودک و اهمیت مطالعه برای کودکان و نوجوانان، برای تامین و جبران این فقدان ایجاد شبکه اطلاع رسانی کتابخانه های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان می تواند راهکاری مناسب برای این مسئله باشد و آگاهی یافتن از وضعیت کتابخانه های کانون پرورش فکری کودکان به منظور برنامه ریزی صحیح جهت بهبود عملکرد کتابخانه ها، اشتراک منابع و استفاده مناسب از نیروی انسانی و تجهیزات و در نهایت شکل گیری نظامی مناسب برای تبادل اطلاعات در سطوح و اشکال مختلف.

در چنین شرایطی است که طرح پیشنهادی ایجاد شبکه اطلاع رسانی برای کتابخانه های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران مطرح می گردد. تا با توجه به اهمیت، جایگاه و ضرورت وجودی این گونه شبکه ها در زمینه گردآوری، ارائه و اشاعه اطلاعات با استفاده از آخرین فن آوری های جدید، زمینه رابرای استفاده از منابع کتابخانه های مورد مطالعه و مشارکت هر چه بیشتر این کتابخانه ها فراهم آورد.

1-4. اهداف پژوهش :

هدف اساسی از این تحقیق، بررسی کتابخانه های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در شهر تهران به منظور امکانسنجی ایجاد شبکه کتابخانه ی بین این کتابخانه ها می باشد که با بررسی جامع این کتابخانه ها از لحاظ تجهیزات، منابع، نیروی انسانی، نحوه سازماندهی منابع اطلاعاتی و بازیابی آنها صورت می گیرد. همچنین از اهداف دیگر این تحقیق می توان به:

- 1- کمک به کتابخانه های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوان در انتخاب منابع
- 2- فراهم آوری فهرست نویسی و آماده سازی مشترک منابع کتابخانه ای
- 3- پیشبرد و توسعه برنامه هایی برای استفاده گسترده از منابع کتابخانه ای
- 4- خدمات اطلاعاتی بیشتر با هزینه های کمتر... اشاره کرد.

1-5. پرسشهای پژوهش:

1- کتابخانه های تحت مطالعه از لحاظ نیروی انسانی، منابع، امکانات، بودجه، تجهیزات و خدمات در چه وضعیتی می باشند؟

2- آیا کتابخانه های کودکان و نوجوانان کانون برای ایجاد شبکه احساس نیاز می کنند؟

3- آیا کتابخانه های مورد مطالعه در صورت ایجاد شبکه تمایل به همکاری متقابل دارند؟

4- آیا زیرساختهای سخت افزاری و نرم افزاری برای ایجاد شبکه در کتابخانه های مربوطه موجود می باشد؟

5- نظرها و پیشنهاد های مدیران کتابخانه های کانون در خصوص ایجاد شبکه و مشکلات احتمالی در ایجاد این شبکه از دیدگاه آنان کدام است؟

6- چه نوع شبکه ای برای کتابخانه های مورد بررسی پیشنهاد می شود؟

1-6. تعاریف بکاررفته در پژوهش:

امکان سنجی

فرآیند کنترل و شناخت مسائل، شناسایی اهداف، فرصت ها و تهدیدها، شرح موقعیت ها، شناسایی درآمدها، هزینه ها، سود و درکل تجزیه و تحلیل یک پروژه را امکان سنجی گویند. (اسماعیل زاده ، 1388: 30).

در این پژوهش منظور از امکانسنجی، سنجش امکانات، بودجه، نیروی انسانی و تجهیزات لازم جهت ایجاد شبکه اطلاع رسانی برای کتابخانه های کودکان و نوجوانان کانون پرورش فکری کودکان می باشد.

شبکه اطلاع رسانی

عبارت است از ساختاری نظامی متشکل از کتابخانه ها، نهادهای اطلاع رسانی، مراکز آرشیو و اسناد که برای گسترش جریان تبادل اطلاعات و اشتراک منابع در چارچوب رسمی یا مبتنی بر عضویت براساس یک رشته قراردادها، موافقت نامه ها و مقاله نامه ها طراحی شده تا زمینه های ارتباط دوسویه و چندسویه برای استفاده متقابل از منابع اطلاعاتی را فراهم آورد.

به طور کلی شبکه ارتباط متقابل اشیاء و سیستم هاست. شبکه های کتابخانه ای برای تبادل اطلاعات کتابشناختی و هماهنگی و پردازش فنی ایجاد شده اند.

طبق تعریف دیگری، شبکه اطلاع رسانی عبارت است از سازمانی مستقل که به بیش از یک کتابخانه خدمت کرده و با استفاده از کمترین تکنولوژی ارتباطی (نه لزوما رایانه ای) خدمات خود را به کتابخانه های

عضو در زمانی واحد اشاعه دهد و مستقیماً اطلاعات تولید شده توسط کتابخانه های عضو را برای هدف اشتراک منابع دریافت دارد (شیری، 1375: 79).

در این پژوهش منظور از شبکه اطلاع رسانی ایجاد نظام ارتباطی متقابل میان کتابخانه های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر تهران براساس نظام همکاری در اشتراک منابع، سازماندهی و ارائه خدمات اطلاعاتی است.

شبکه های متمرکز

شبکه های متمرکز شبکه هایی اند که معمولاً یکی از هسته ها نقش خاصی را در آنها بازی می کند این نقش می تواند مدیریتی و یا نظارتی باشد که به آن شبکه ستاره ای نیز می گویند. (امیرپورسعید، 1379: 98)

شبکه غیر متمرکز

شبکه هایی هستند که هیچ یک از هسته های شبکه نقش ویژه و یا ممتازی ندارند و به شیوه آزادانه و با تساوی کامل در وظیفه و مسئولیت، اداره می گردند. نبود واحد مرکزی یا واحدی که وظیفه خاصی را در شبکه اجرا کند نه به معنای نبود هماهنگی و همکاری، بلکه به معنای موافقت، همکاری و هماهنگی بسیار زیاد است. (امیرپورسعید، 1379: 98)

شبکه نیمه متمرکز

شبکه نیمه متمرکز شبکه ای است که از ترکیب دو یا چند شبکه غیر متمرکز و یا نیمه متمرکز به وجود آمده است (امیر پورسعید، 1379: 98)

کتابخانه های کودکان و نوجوانان

کتابخانه ای است که مواد و منابع و مجموعه آن مناسب کودکان و نوجوانان است و لذا مراجعان آن، تنها کودکان و نوجوانان می باشند.

تعریف دیگری که از کتابخانه های کودکان و نوجوانان شده است عبارت است "از کتابخانه ای که منحصرًا به کودکان اختصاص داشته باشد این کتابخانه ها معمولًا دارای بخش های امانت کتاب، مرجع و پیاپیها هستند" (سلطانی، 1381: 339).

اما در رویکردی جدید کتابخانه های کودکان فراتر از تعریف فوق می باشد در این رویکرد کتابخانه های کودکان محلی است برای گردآوری، سازماندهی و ارائه و اشاعه مواد ویژه کودکان و خدماتی جهت تشویق کودکان به کتاب و کتابخوانی، ایجاد سرگرمی برای کودکان و آموزش آنها که کودکان تا 13 سال را در برمی گیرد.

در این پژوهش غرض از کتابخانه های کودکان و نوجوانان، کتابخانه های کودکان و نوجوانان کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در سطح شهر تهران می باشد که خدمات این کتابخانه ها، ویژه سه گروه سنی خردسالان، کودکان و نوجوانان پیش بینی و برنامه ریزی می شود.

کتابدار متخصص

کتابدار متخصص یا حرفه ای کسی است که حداقل دارای گواهینامه کارشناسی کتابداری از یکی از دانشگاهها باشد (علمی، 1377: 28)

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان نهادی دولتی در حیطه ادبیات کودکان و نوجوانان است که وابسته به وزارت آموزش و پرورش است. این نهاد در 23 آذرماه سال 1344، در زمینه کودکان و نوجوانان تاسیس شد. (رحیمی، 1387: 20-21)

منظور از کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در این پژوهش سازمانی است که دارای گسترده ترین کتابخانه های کودکان و نوجوانان است و از برجسته ترین تولید کنندگان کتاب و سایر فرآورده های فرهنگی برای کودکان و نوجوانان می باشد. این نهاد هم اکنون زیر نظر وزارت آموزش و پرورش فعالیت می کند.

1-7. فرضیه پژوهش

با توجه به پژوهش های انجام شده درباره امکانسنجی ایجاد شبکه برای کتابخانه ها که نمونه هایی از آنها در فصل دوم در قسمت پیشینه پژوهش آورده شده است، امکان ایجاد شبکه اطلاع رسانی کتابخانه های کانون پرورش فکری کودکان ونوجوانان شهر تهران وجود دارد.

فصل دوم

ادبیات پژوهش

مبانی نظری شبکه و شبکه سازی

1-2. مقدمه:

تحولات در فناوری اطلاعات و ارتباطات منجر به افزایش دانش و اطلاعات شده است. ما در عصری زندگی می کنیم که عصر انقلاب اطلاعات است و در آن اطلاعات و دانش با سرعت فوق العاده ای در حال افزایش است و نیازهای اطلاعاتی کاربران نیز افزایش می یابد و متنوع می گردد (سینک⁴, 2011: 1).

بی شک هیچ کتابخانه ای به تنهایی قادر نیست که حجم عظیمی از اطلاعات را ذخیره کند و پاسخگوی نیازهای جامعه خود باشد. از این رو، ضرورت الحاق به شبکه های کامپیوتری به طور روزافزون احساس می شود، زیرا تنها با پیوستن به شبکه های اطلاعاتی است که

sing⁴

کتابخانه ها قادر می شوند که برموانع دستیابی به اطلاعات غلبه کنند. در پاسخ به این نیاز امروزه شبکه های وسیعی در سطوح محلی، ملی، منطقه ای و بین المللی ایجاد شده است و خیل کثیری از کتابخانه ها و مراکز اطلاعاتی کوچک و بزرگ را که در زمینه های گردآوری، ذخیره، بازیابی، انتقال و اشاعه اطلاعات فعالیت دارند، هدایت می کنند (غلامی، 1374:86).

در این شبکه ها مسئله اشتراک منابع اطلاعاتی به گونه ای مناسب حل شده است به طوری که نیازی نیست که هر کتابخانه همه اطلاعات مورد نیاز خود را گردآوری و نگهداری کند، بلکه تنها می تواند جمع آوری و نگهداری بخشی از اطلاعات را بر عهده گیرد، ولی در عین حال به تمام منابع اطلاعاتی موجود در شبکه کامپیوتری دسترسی داشته باشد.

2-2. تعریف شبکه

شبکه واژه ای است عربی که با همان معنایی که در زبان عربی دارد و تقریباً با همان معنایی که NETWORK در زبان انگلیسی و Reseaux در زبان فرانسه دارد، در زبان فارسی رایج شده است.

واژه شبکه در فرهنگ های عمومی و در زبان جاری به یک معنا است و در فرهنگ های تخصصی و در زبان اهل تحقیق به معناهای دیگر. در زبان جاری و در فرهنگ های غیر تخصصی آنچه در تعریف های واژه شبکه مشترک است عبارتست از: پیوستگی، نظم، جریان، هماهنگی، همزمانی و مانند آنها (آذرنگ، 1363:34).

شبکه در بسیاری از رشته های علمی و فنی دارای مفهوم و کاربردهایی است که با یکدیگر متفاوت می باشند. در زیر به تعدادی از این تعاریف اشاره می گردد.